

"יום אחד" - מערך שיעור דילמה פיננסית: זכויות נוער עובד

תכנית 'להבין את הכסף' נועדה להקנות מיומנויות התנהלות פיננסית לבני-נוער בחטיבה העליונה. מיומנויות אלה הן מהחשובות בעידן המודרני, והן עומדות בבסיס החלטות רבות שלנו בחיי היומיום.

בשלב מתקדם של התכנית, מומלץ להתחיל לדון איתם על החלטות יומיומיות בתחומים פיננסיים. מערכי דילמה פיננסית נועדו ככלי עזר למורה לתרגל עם התלמידים קבלת החלטות שקולה בתחומים פיננסיים שונים.

קהל יעד: תלמידי כיתות י'

משך הפעילות: 45 דקות

מטרות:

1. הבנת הצורך בחקיקה למען זכויות הנוער העובד בישראל
2. ניתוח הטיעונים בעד ונגד במסגרת החלטות של בני נוער עובדים
3. פיתוח חשיבה על דעות אישיות של תלמידים

עזרים:

1. אתר האינטרנט של הפעילות
2. מקרן ורמקולים

ידע מוקדם: רקע בנושא זכויות נוער עובד

כך נראה העמוד המלווה את השיעור באתר התכנית ([סרטון דילמה- נוער עובד](#)):

דילמה: זכויות נוער עובד

חלק ראשון- הצגה
משחק טריוויה

**סרטון 1-
הצגת
הדילמה**

חלק שני- הבהרה
דיון הבהרה על הדילמה

**סרטון 2-
מתכוננים
לכנסת**

חלק שלישי- דיבייט
הכנת העמדות לדיבייט-

בעד ונגד בכיתה

**סרטון
הדיבייט**

פעילות	נושאים/מושגים	משך
פתיחה	משחק KAHOOT על נוער עובד והצגת הסרטון הראשון	10 דקות
דיון הבהרה	שאלות הבהרה וצפייה בסרטון מתכוננים לכנסת	10 דקות
דיבייט	הצגת טיעונים בעד ונגד הרעיון וצפייה בסרטון בנושא	20 דקות
סיכום	השוואה בין הסרטון לבין הדיבייט	5 דקות

פתיחה- שאלות חידון (10 דקות):

מיד לאחר משחק החידון התלמידים יצפו בחלק הראשון בסרטון, בו מוצג ביתו של אלון.

שאלות המשחק:

(השאלות מבוססות על סקר עבודת נוער של ארגון הנוער העובד והלומד מפברואר 2014)

1. במהלך שנה אחת, כמה אחוזים מבני הנוער בין הגילאים 14-18 עובדים?
א- 40%, ב- 50%, ג- 60%, ד- 70%
2. כמה אחוזים מבני הנוער העובדים דיווחו כי עבדו מעל ל-8 שעות בלי לקבל תגמול שעות נוספות?
א- 20%, ב- 40%, ג- 60%, ד- 80%
3. מהי ההשפעה השלילית הנפוצה ביותר של העבודה של בני נוער?
א- פגיעה פיזית, ב- פגיעה בלימודים, ג- הפסקת הלימודים, ד- תחושה של ניצול והשפלה
4. באיזה אזור בארץ אחוז בני הנוער העובדים הוא הגבוה ביותר?
א- ירושלים והסביבה, ב- תל אביב והמרכז, ג- חיפה והצפון, ד- הדרום והשפלה
5. מה מהמשפטים הבאים הוא נכון?
א- מרבית בני הנוער העובדים מגיעים ממצב סוציו-אקונומי נמוך
ב- מרבית בני הנוער העובדים הם מהמגזר הערבי
ג- מרבית העבודות של בני נוער בין הגילאים 16-18 הן בתחום המשלוחים/מלצרות
ד- כ-20% מבני הנוער עובדים מעל ל-20 שעות בשבוע

במסגרת הדיון ניתן להעמיק בנושא באמצעות קובץ 'נתונים על נוער עובד' המופיע באתר.

חלק שני- דיון הבהרה (10 דקות):

בסרטון הראשון התלמידים צפו בתחילת סיפורו של אלון:
אלון תלמיד שמגיע ממעמד סוציו-אקונומי נמוך, הוא עובד אחרי שעות הלימודים כדי לסייע בבית. אלון הגיש מכתב לבית-הספר בו הוא מבקש שיאשרו לו להיעדר בוקר אחד בשבוע כדי שיוכל לעבוד, אך קיבל תשובה שלילית מבית-הספר. כשאלון חוזר לבית ומספר לאימא שלו על התשובה, הוא מתכנן להתחיל להיעדר מבית-הספר ללא אישור. אימא שלו משכנעת אותו להימנע מכך כדי שלא ייכנס למעגל העוני כפי שהיא נכנסה אליו כשהייתה נערה.

בשלב זה יתקיים דיון ראשון בנושא עם שאלות מנחות. הדיון מתקיים במליאה כיתתית בה התלמידים השונים יכולים להביע דעות שונות. הדיון משמש כהכנה לקראת הדיבייט שיתקיים בשלב הבא. להלן השאלות המנחות:

- א. מהי הדילמה הניצבת בפני אלון?
- ב. מה עמדתו של אלון?
- ג. מה עמדתה של אמא של אלון?
- ד. מה לדעתכם על אלון לעשות?

מיד לאחר הדיון הקצר בכיתה שהתקיים בנושא, התלמידים צופים בסרטון 'מתכוננים לכנסת' בו אלון משכנע את חבר שלו, תמיר, להוביל הצעת חוק מטעם מועצת התלמידים הארצית בכנסת שיאפשר לו ולבני נוער שונים לשלב עבודה ולימודים.

חלק שלישי- דיבייט (20 דקות):

לאחר הצפייה בקטע השלישי, תיכתב על הלוח הסוגיה לדיון דיבייט. שיטת הדיון תתבצע על בסיס כללי המשחק של 'דיבייט פרלמנטרי בריטי' כפי שכתובים בהמשך. הסוגיה אשר נרשמת על הלוח הינה העמדה של הממשלה (הקואליציה) בדיבייט: **"בית זה תומך בקידום חוק שיאפשר לבני נוער לשלב עבודה על חשבון הלימודים".**

כעת, יש לחלק את הכיתה לארבע קבוצות:

1. ממשלה ראשונה: קבוצה שצריכה להציג 3 טיעונים בעד קידום הצעת חוק זו.
 2. אופוזיציה ראשונה: קבוצה שמטרתה להציג 3 טיעונים נגד קידום הצעת חוק זו.
 3. ממשלה שנייה: קבוצה שמטרתה לחזק את הטענות של ממשלה ראשונה כנגד הטענות של האופוזיציה הראשונה.
 4. אופוזיציה שנייה: קבוצה שמטרתה לחזק את הטענות של האופוזיציה הראשונה כנגד הטענות של הממשלה הראשונה.
- לשיקול דעתו של המורה ניתן לחלק גם רק לשתי קבוצות. לרשות כל קבוצה יעמדו 3 דקות בלבד להצגת הטענות שלהם, ללא אפשרות להתייחס אלה לדברי אלה תוך כדי הדיבייט. בסיום 3 דקות יינתן זמן לשאלות- עד 2 שאלות לקבוצות היריבות.

חלק רביעי- סיכום (5 דקות):

בשלב זה יוצג הסרטון האחרון של הדילמה, בו מוצג הדיון שהתקיים בכנסת בעקבות הצעת החוק שהוצעה.

לאחריו על המורה לסכם את הטיעונים בעד ונגד שעלו במסגרת הדיון:

בעד-

1. **גמישות:** אם בית-הספר יתגמש ויאפשר לתלמיד לעבוד יום בשבוע, הוא יוכל לשלב יותר בקלות בין הלימודים לבין העבודה ויירד לו לחץ משעות הערב.
2. **חיזוק האמון בבית-הספר:** בני-נוער עובדים נוטים להרגיש שבית-הספר 'נגדם'.
3. **הכנה לחיים:** הכנה טובה יותר של בני-הנוער לקראת המשך חייהם.

נגד-

1. **עומס רב יותר על התלמידים:** הפתרון המוצע לא באמת יעזור לתלמידים אלא רק יקשה עליהם: העברת החוק רק תגרום לבני נוער להיכנס ליותר משמרות, ולא תפחית את העומס, כיוון שתהיה להם הזדמנות להרוויח יותר כסף.
2. **חוסר גמישות מצד מעסיקים:** היעדרות של יום לימודים בשבוע לא תשתלב בהכרח עם הסכמתם של מעסיקים להקדים את שעות העבודה של בן הנוער.
3. **צמצום הזדמנויות לעתיד:** העבודות המוצעות כיום לבני נוער הן עבודות שבהן אפיק ההתפתחות הוא מצומצם יחסית- עבודות סבלות, עבודה בחנויות ועוד. שינוי החוק המוצע מעודד את בני הנוער להעמיק את העסקתם בעבודות מהסוג הזה, כך שכל הנראה בני הנוער יישארו בסוג העבודות האלה גם בעתידם ולא באמת יצליחו להתקדם למקצועות אחרים.

שאלות לסיכום ורפלקציה:

בשלב זה מומלץ לדון עם התלמידים על תהליך הלמידה שהתקיים בכיתה. דרך תהליך הלמידה בכיתה התלמידים יכולים להסיק על תהליכי קבלת החלטות בתחום הפיננסי בחייהם- דרך בחינה והעמקה בסוגיות השונות ובדילמות שעולות, דרך התייעצות וחשיבה משותפת. להלן מספר שאלות עזר:

1. אילו נימוקים שמעתם שלא חשבתם עליהם בעצמכם?
2. עם אילו מסקנות יצאתם מהשיעור?
3. האם התהליך שעברנו בכיתה הוא תהליך שהייתם מיישמים במקרים אחרים בחייכם?
4. האם לדעתכם התהליך בכיתה היה מוצלח? מדוע?
5. אילו תחושות עלו לכם בעקבות הדיון בכיתה?